

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету
Мирослав ЗАЯЧУК
«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ І КОНСТРУКТИВНОЇ ГЕОГРАФІЇ
вибіркова

Освітньо-професійна програма Міжнародний туризм,
Туризм і сфера гостинності
(назва програми)

Спеціальність ІЗ «Туризм та рекреація»
(вказати: код, назва)

Галузь знань І «Транспорт та послуги»
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Географічний
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: якими мовами читається дисципліна)

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи соціальної і конструктивної географії**» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародний туризм» та освітньо-професійної програми «Туризм і сфера гостинності».

Розробник: *Кілінська Клавдія Йосифівна*, професорка кафедри географії та менеджменту туризму, д. геогр. н., професорка.

Викладач: *Кілінська Клавдія Йосифівна*, професорка кафедри географії та менеджменту туризму, д. геогр. н., професорка.

Затверджено на засіданні кафедри географії та менеджменту туризму
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року

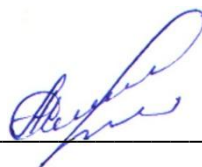
Завідувач кафедри географії
та менеджменту туризму

Олександр КОРОЛЬ

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету

Наталя АНДРУСЯК

Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у висвітленні основ соціальної і конструктивної географії. Предмет дисципліни розкриває теорію географічного і соціального просторів, методологію соціальних і конструктивно-географічних досліджень. Знання основ соціальної та конструктивної географії дозволяють слідкувати за закономірностями територіальної організації соціуму.

Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має поглибити знання таких компетентностей:

- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- СК3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

- СК21. Здатність аналізувати територіальне поєднання рекреаційно-туристичних ресурсів, господарства та інфраструктури за формами та видами туризму.

Програмні результати навчання:

- ПРН2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук

- ПРН4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору

- ПРН27. Пояснювати спеціалізацію туризму на основі аналізу територіального поєднання рекреаційно-туристичних ресурсів, господарства та інфраструктури.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни												
<i>Основи соціальної і конструктивної географії</i>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	2	16	14	-	-	60	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Л		П	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	
Змістовий модуль 1. Предмет, об'єкт і завдання курсу «Основи соціальної та конструктивної географії»						
Тема 1. Зміст, предмет і завдання соціальної географії	8	1	1	-	-	6
Тема 2. Історія розвитку та формування методологічних засад соціальної географії	9	2	1	-	-	6
Тема 3. Соціально-географічні дослідження: методологія, програма, методи.	10	2	1	-	-	6
Тема 4. Зміст, предмет і завдання конструктивної географії	8	1	2	-	-	6
Тема 5. Напрями конструктивно-географічних досліджень	10	2	2	-	-	6
Разом за 1 модулем	45	8	7	-	-	30
Змістовий модуль 2. Сучасні конструктивно-географічні та соціальні дослідження в Україні та світі: погляди, підходи, принципи						
Тема 6. Прогноз як метод дослідження природно-господарської різноманітності	8	1	1	-	-	6
Тема 7. Конструктивний метод – основа конструктивного напрямку в географії	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Розвиток конструктивно-географічних досліджень в Україні	9	1	2	-	-	6
Тема 9. Географічний і соціальний простір і просторові властивості суспільства	10	2	2			6
Тема 10. Моделювання та прогнозування в соціальній та конструктивній географії	8	2	-	-	-	6
Разом за 2 модулем	90	8	7	-	-	30
Усього годин	120	16	14	-	-	60

Тематика лекційних занять

№ з/п.	<i>Назва теми з основними питаннями</i>
1.	<p><i>Зміст, предмет і завдання соціальної географії.</i></p> <p>1. Основи соціальної географії. 2. Структурні рівні соціальної географії. 3. Актуальність вивчення соціальної географії.</p>
2.	<p><i>Історія розвитку та формування методологічних засад соціальної географії.</i></p> <p>1. Перші наукові роботи з соціальної географії. 2. Соціальна географія – наука про соціум. 3. Перелік питань, якими займається соціальна географія.</p>
3.	<p><i>Соціально-географічні дослідження: методологія, програма, методи.</i></p> <p>1. Методи дослідження у соціальній географії. 2. Програмні принципи соціальної географії. 3. Методологічні підходи у вивченні соціальних питань.</p>
4.	<p><i>Зміст, предмет і завдання конструктивної географії.</i></p> <p>1. Історичні засади становлення конструктивної географії. 2. Структурні рівні конструктивної географії. 3. Актуальність вивчення конструктивної географії.</p>
5.	<p><i>Напрями конструктивно-географічних досліджень.</i></p> <p>1. Напрямок історичного аналізу. 2. Напрямок аналізу природних умов і природних ресурсів. 3. Господарська діяльність людини. 4. Природно-господарська різноманітність. 5. Екологічна ситуація.</p>
6.	<p><i>Прогноз як метод дослідження природно-господарської різноманітності.</i></p> <p>1. Основи прогнозування. 2. Прогнозна оцінка у конструктивно-географічних дослідженнях. 3. Сучасні методи у прогнозуванні зміни навколишнього середовища.</p>
7.	<p><i>Конструктивний метод – основа конструктивного напрямку в географії.</i></p> <p>1. Особливості методу конструктивного аналізу. 2. Інтегральність у конструктивно-географічних дослідженнях.</p>
8.	<p><i>Розвиток конструктивно-географічних досліджень в Україні.</i></p> <p>1. Регіональний аналіз конструктивно-географічних досліджень в Україні. 2. Київська, Чернівецька, Львівська наукові конструктивно-географічні школи.</p>

	3. Сучасний стан конструктивно-географічних досліджень в Україні.
9.	Географічний і соціальний простір і просторові властивості суспільства. 1. Географічний простір та його система зв'язків. 2. Соціальний простір.
10.	Моделювання та прогнозування в соціальній і конструктивній географії. 1. Основи методу моделювання. Картографічне та математичне моделювання. 2. Прогнозування у конструктивній та соціальній географії. Характерні складові прогнозування.

Тематика практичних занять з переліком питань

№ з/п.	Назва теми (питання/завдання)
1.	Тема: Реферативна характеристика внеску у розвиток соціальної географії видатних українських вчених П. Чубинського, С. Рудницького, К. Воблого, В. Кубійовича, О. Діброви та ін. Завдання: Виявити наукові напрями і школи в соціології та їх зв'язок з соціальною географією.
2.	Тема: Дефініції соціальної географії, її зв'язок з соціологією та психологією. Завдання: Охарактеризувати методичний апарат дослідження соціальної географії.
3.	Тема: Регіональні конструктивно-географічні завдання в Україні. Завдання: Сформувати перелік основних конструктивних завдань в сучасній географії.
4.	Тема: Сучасні конструктивні підходи до вивчення географічних явищ і процесів. Завдання: Охарактеризувати методи аналізу емпіричних даних конструктивних досліджень.
5.	Тема: Основні напрями природничо-географічних конструктивних досліджень. Завдання: Визначити сучасні підходи до проведення конструктивно-географічних досліджень антропогенного навантаження та його оцінки.
6.	Тема: Зв'язок конструктивно-географічних досліджень з питаннями охорони здоров'я людини. Завдання: Провести аналіз питань хвороб і захворювання

	населення. Використовувати конструктивний підхід у вивченні вказаних питань.
7.	Тема: Просторові зони і території людини. Регіональна організація території. Завдання: Охарактеризувати світові та вітчизняні стандарти просторової зони людини.

Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п.	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1.	Об'єкт і предмет вивчення соціальної географії.	1. Визначити об'єкт, предмет, методи вивчення соціальної географії.	3
2.	Функції соціальної географії	2. Визначити ключові складові соціальної географії.	3
3.	Завдання соціальної географії. Визначення науки.	1. Вміти скласти визначення науки. 2. Окреслити основні завдання соціальної географії.	3
4.	Місце соціальної географії в системі наук та її зв'язки із іншими науками.	1. Охарактеризувати основні завдання соціальної географії. 2. Скласти та охарактеризувати перелік наук, з якими соціальна географія має спільний/дотичний об'єкт дослідження.	3
5.	Історія розвитку соціальної географії.	1. Користуючись літературними джерелами виявити історію формування соціально-географічних досліджень у світі та Україні.	3
6.	Становлення і розвиток соціальної географії в Україні.	1. Охарактеризувати, у яких закладах освіти і науки відбувалося зародження соціальної географії.	3
7.	Сучасна західна соціальна географія.	1. Охарактеризувати структуру західної/європейської соціальної географії.	3
8.	Географія козацтва.	1. Охарактеризувати час зародження козацтва. 2. Виявити територіальну приуроченість козацького руху в Україні.	3

		3. Проаналізувати сьогодення козацтва у світі та Україні.	
9.	Гендерна географія.	1. Охарактеризувати час зародження гендерного руху. 2. Виявити територіальну приуроченість гендерної географії в Україні. 3. Проаналізувати сьогодення гендерної політики у світі та Україні.	3
10.	Географія освіти і науки.	1. Охарактеризувати географію освіти. 2. Охарактеризувати географію науки.	3
11.	Охорона здоров'я та медицина.	1. Охарактеризувати медицину у світі та Україні. 2. Охарактеризувати географію охорони здоров'я.	3
12.	Географія спорту.	1. Охарактеризувати час зародження географії спорту. 2. Виявити міста, у яких зароджувалися спортивні олімпіади. 3. Проаналізувати сьогодення спортивної політики у світі та Україні.	3
13.	Предмет конструктивно-географічного дослідження.	1. Охарактеризувати 5 завдань конструктивної географії.	3
14.	Напрями природничо-географічних конструктивних досліджень.	1. Охарактеризувати природний, історико-географічний, природно-господарський, природно-ресурсний, природоохоронний, екологічний напрями.	3
15.	Напрями антропогенно-географічних конструктивних досліджень.	1. Охарактеризувати антропогенний і екологічний напрями.	3
16.	Антропогенне навантаження.	1. Користуючись літературними джерелами знайти 5 математичних формул, за якими розраховується антропогенне навантаження. Вказати авторство, назву публікації	3

		та рік видання	
17.	Антропогенна обумовленість геоекологічних явищ.	1. Виявити існуючий зв'язок між антропогенізацією довкілля та (як наслідок) формування геоекологічної ситуації.	3
18.	Конструктивне прогнозування.	1. Визначити особливості прогнозування як методу дослідження у конструктивній географії. 2. Проаналізувати конструктивне прогнозування.	3
19.	Прогнозування геоекологічного стану.	1. Визначити особливості геоекологічної ситуації. 2. Скласти характеристику процесу прогнозування.	3
20.	Конструктивна географія наприкінці ХХ століття. Розвиток конструктивної географії в Україні.	1. Охарактеризувати сучасні особливості конструктивної географії та конструктивно-географічних досліджень в Україні.	3
Всього годин			60

** – питання, винесені на самостійне опрацювання, включені до тематичного і підсумкового тестового контролю*

Методи навчання

Під час викладання даної навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

- лекція, аналіз, пояснення, проблемна ситуація, консультація;
- лекції-семінари;
- практичні заняття;
- семінарські заняття;
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (Moodle, Google Meet);
- самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

Система контролю та оцінювання

Форми поточного контролю:

- усна (відповідь студента по теорії щодо виконання практичних завдань);
- захист і презентації результатів виконаних практичних завдань;
- письмова (тестування);

Форма підсумкового контролю: залік (тестування).

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять і має на меті перевірку знань здобувачів вищої освіти з окремих тем шляхом виконання конкретних завдань (наскрізні проєкти; індивідуальні та командні проєкти;

презентації). Кількість передбачених балів за різні види робіт також зазначені у силабусі та в системі дистанційного навчання Moodle, куди студенти можуть завантажувати роботи, і де здійснюється тестовий контроль. Результати оголошуються під час занять та/або виставляються в Moodle. Самостійна робота враховується при складанні поточних і підсумкових тестів та усних відповідях на семінарах, під час захистів практичних і лабораторних робіт.

Тестові завдання (або перелік запитань) розроблені до кожної теми (змістового модуля). Підсумкові тести та білети (іспит) покликані перевірити рівень засвоєння теоретичного матеріалу, здатності осмислити і відтворити зміст даної частини дисципліни.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, які варто визначати за допомогою числової (відсоткової) шкали оцінювання знань і трансформувати в оцінку використовуваної рейтингової шкали у кількості балів, що виділяються для кожного запланованого результату навчання навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання за основними видами робіт – [завантажити >>>](#)

Основними засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є контрольні роботи, стандартизовані тести, реферати, контрольні роботи.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)										Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T 10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	Зараховано
	B (80-89)	
	C (70-79)	
	D (60-69)	

	E (50-59)	
Незараховано	FX (35-49)	незараховано з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незараховано) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Зміст, предмет і завдання соціальної географії.
2. Основи соціальної географії.
3. Структурні рівні соціальної географії.
4. Актуальність вивчення соціальної географії.
5. Історія розвитку та формування методологічних засад соціальної географії.
6. Перші наукові роботи з соціальної географії.
7. Соціальна географія – наука про соціум.
8. Перелік питань, якими займається соціальна географія.
9. Соціально-географічні дослідження: методологія, програма, методи.
10. Методи дослідження у соціальній географії.
11. Програмні принципи соціальної географії.
12. Методологічні підходи у вивченні соціальних питань.
13. Зміст, предмет і завдання конструктивної географії.
14. Історичні засади становлення конструктивної географії.
15. Структурні рівні конструктивної географії.
16. Актуальність вивчення конструктивної географії.
17. Напрями конструктивно-географічних досліджень.
18. Напрямок історичного аналізу.
19. Напрямок аналізу природних умов і природних ресурсів.
20. Господарська діяльність людини.
21. Природно-господарська різноманітність.
22. Екологічна ситуація.
23. Прогноз як метод дослідження природно-господарської різноманітності.
24. Основи прогнозування.
25. Прогнозна оцінка у конструктивно-географічних дослідженнях.
26. Сучасні методи у прогнозуванні зміни навколишнього середовища.
27. Конструктивний метод – основа конструктивного напрямку в географії.
28. Особливості методу конструктивного аналізу.
29. Інтегральність у конструктивно-географічних дослідженнях.
30. Розвиток конструктивно-географічних досліджень в Україні.
31. Регіональний аналіз конструктивно-географічних досліджень в Україні.

32. Київська, Чернівецька, Львівська наукові конструктивно-географічні школи.
33. Сучасний стан конструктивно-географічних досліджень в Україні.
34. Географічний і соціальний простір і просторові властивості суспільства.
35. Географічний простір та його система зв'язків.
36. Соціальний простір.
37. Моделювання та прогнозування в соціальні і конструктивній географії.
38. Основи методу моделювання. Картографічне та математичне моделювання.
39. Прогнозування у конструктивній та соціальній географії.
40. Характерні складові прогнозування.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №4 від 28.03.2022 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами **неформальної освіти:**

– робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною дисципліною;

– проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на платформі Prometheus (<https://prometheus.org.ua>) та інших фахових платформах, за умови отримання безкоштовного сертифікату.

Результати зараховуються лише для відповідних тем лекційних і семінарських занять, практичних і лабораторних завдань даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

Рекомендована література

Основна

1. *Кілінська К.* Дефініції прогнозування природно-господарських комплексів та деякі концептуальні положення // Науковий вісник Чернівецького університету. Чернівці : Рута, 2002. Вип. 158. С. 3–8.
2. *Кілінська К.* Еколого-прогнозна оцінка природно-господарської різноманітності Карпато-Подільського регіону України. Монографія. Чернівці: Рута. 2007. 496 с.
3. *Кілінська К.Й.* Еколого-прогнозна оцінка як суспільно-сутнісна складова аналізу процесів зміни навколишнього середовища // Фізична географія і геоморфологія. Міжвідомчий науковий збірник. К.: Видавництво географічної літератури “Обрії”. 2005. Випуск 48. С. 49-55.

4. *Кілінська К.* Історія становлення природничого прогнозування зміни навколишнього осередку // Наукові записки. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія, Випуск 6. 2003. С.5-10.

5. *Кілінська К.* Основи географічного прогнозування : Навч. метод. посібник. Чернівці: Рута, 2003. 60 с.

6. *Клавдія Кілінська.* Теоретико-методологічні засади еколого-прогносної оцінки рекреаційної різноманітності. // Теоретичні та прикладні аспекти рекреаційного природокористування в Україні. Монографія. Чернівці : ЧНУ, 2010. С. 9-24.

7. *Михалевська Т.В., Ісаєнко В.М., Гроза В.А., Криворотько В.М.* Моделювання і прогнозування стану довкілля. У 2 ч. 4.1. Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2006. 212 с.

8. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / За редакцією професора Шаблія О.І. Видання друге. Львів: Світ, 2000. 680 с.

Додаткова

1. *Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до економічної і соціальної географії. К., 1997. 320 с.

2. *Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до соціальної географії. Навч. посіб. К.: Знання, 2000. С. 15-30.

3. *Петлін В.М.* Конструктивне ландшафтознавство. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 357 с.

Інформаційні ресурси

1. Про туризм [Електронний ресурс]: закон України від 15 вересня 1995 р. №325/95-ВР. -Режим доступу: [http:// www.zakon1.rada.gov.ua](http://www.zakon1.rada.gov.ua).

2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua

3. UNWTO [Електронний ресурс]: - Режим доступу: [http:// www.zakon1.rada.gov.ua](http://www.zakon1.rada.gov.ua).

Політика академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/bkyl5klw/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>);
- «Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» (https://www.chnu.edu.ua/media/vupnho4k/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf)